

شورای عالی حوزه علمیّه قم

مرکز مدیریت حوزه‌های علمیّه خواهران

حوزه علمیّه فاطمیه (سلام الله علیها)

شهرستان رودسر

تحقیق پایانی سطح دو (کارشناسی)

عنوان :

جایگاه زنان در امور اجتماعی از دیدگاه نهج البلاغه

استاد راهنما :

جناب آقای فریبرز احمدی نژاد

استاد داور :

جناب آقای دکتر بدیعی خرسند

نگارنده :

آئینا حسین زاده

بهار ۱۳۹۷

صلى الله عليه وسلم

تحمیدیه

ستایش خداوندی را سزااست، که به قدرت والا و برتر، و با عطا و بخشش نعمت‌ها به پدیده‌ها نزدیک است. اوست بخشنده‌ی تمام نعمت‌ها، و دفع کننده‌ی تمام بلاها و گرفتاری‌ها. او را می‌ستایم در برابر مهربانی‌ها و نعمت‌های فراگیرش. به او ایمان می‌آورم چون مبدأ هستی و آغازکننده‌ی خلقت آشکار است. از او هدایت می‌طلبم چون راهنمای نزدیک است، و از او یاری می‌طلبم که توانا و پیروز است، و به او توکل می‌کنم چون تنها یاور و کفایت کننده است.

خطبه ۸۳ نهج البلاغه فراز اول

تقدیر و تشکر :

تشکر و سپاس فراوان دارم از استاد گرانقدر جناب آقای فریبرز احمدی نژاد که در طول نوشتن این تحقیق کمال راهنمایی را نسبت به محقق داشتند و همچنین از مسئول پژوهش خانم منتصری و مدیریت محترم حوزه‌ی علمیه فاطمیه (سلام الله علیها) سرکار خانم پور ابراهیم و اساتید گرانقدر که در مسیر تحصیل محقق را یاری نمودند.

و در پایان از همسر عزیزم که همواره یاری دهنده و مشوقم بود، کمال تشکر را دارم.

چکیده

بررسی جایگاه و منزلت اجتماعی زن از مسائلی است که از دیرباز مورد انتقادهای مختلفی قرار گرفته است: به گونه‌ای که در بسیاری از کشورهای غربی با عنوان حمایت از حقوق زن ویژگی‌های فطری آنان را نادیده گرفته و حقوق و وظایف اصلی آنان را پایمال کرده‌اند اما در نگرش دینی و مطابقت کلام وحی با نهج البلاغه به خوبی می‌توان این جایگاه و منزلت و حقوق اصلی زنان را دریافت و با پرداختن و عمل به آن رشد و سعادت جوامع بشری را تضمین کرد زیرا اسلام عزیز با امتیازات ویژه‌ی خود به نوع بشر (به طور عام) آن را از دیگر موجودات برتری داده و عنوان خلیفه الهی را به جهت ویژگی‌های خاص او نسبت به سایر موجودات به او اطلاق داده است. بنابراین تفاوت‌های فطری میان زن و مرد هر چند نوعی تمایز اما عامل رشد و ارتقاء یکدیگر در جهت رسیدن به کمال و قرب الهی می‌گردد. از طرفی حضرت علی (علیه السلام) در سیره‌ی خود و در بیانات گهربارشان در نهج البلاغه علی‌رغم سنت جاهلیت، شخصیت و مقام زن را، مورد احترام قرار می‌دهد و پیش از هر مکتب مادی طرفدار، زن و حقوق اوست و مدارا نمودن با زنان را تحت هر شرایطی ضروری دانسته است چنانکه تعرض و خشونت به او را محکوم می‌نماید. حضرت با توجه به نقش تربیتی زن در تربیت و پرورش نسل بشری جایگاه ممتاز و منحصر به فرد او را در نظام خلقت مشخص می‌کند و حفظ حجاب و شدت سخت‌گیری در این امر را عامل محافظت و پاکدامنی خود و جامعه دانسته و امکان حضور در عرصه‌ی اجتماع را فراهم می‌کند، به بیان دیگر حضرت تأکید بر خصایل و ویژگی‌های فطری زن و حفظ و مراقبت از آن را عامل تحکیم خانواده و جامعه دانسته‌اند. در واقع حضرت نقش اجتماعی زن را ایجاد امنیت روانی با حفظ عفت و ویژگی‌های زنانه‌اش در محیط کار و منزل را تأکید می‌کند و با این بیان ورود زن در هر عرصه‌ای را بلامانع دانسته، بلکه اگر این شرایط حفظ شود عالم رشد و حرکت جامعه به سمت مدینه فاضله می‌دانند.

کلید واژه :

اجتماعی ، زن ، نهج البلاغه ، حقوق ، جنسیت

بدین طریق با بیان چنین ساختار تشکیلاتی‌ای، برای حضور زن در اجتماع نیز کمال ارزش و احترام را قائل شده‌اند تا که همواره از ارزش‌های وجودی او چیزی کم نشود و طراوت و شادابی خود را برای پرورش نسل‌های آینده داشته باشد.

نتیجه گیری :

از آن چه تاکنون نگاشتیم روشن می شود که امام علی (علیه السلام) زنان را همانند مردان دارای مقام و منزلتی مساوی می دانند با این تفاوت که زنان دارای فطری لطیف و حساس هستند که بنا براین فطرت و ویژگی دارای وظایف خاصی می باشند بنابراین در قبول مسئولیت های مهم اجتماعی و حتی در اداره ی امور زندگی به دلیل این ویژگی فطری شان یعنی همان داشتن روح لطیف و عاطفی بودنشان از محدودیت هایی برخوردارند؛ که حضرت علی (علیه السلام) با توجه به همین ویژگی و تعالی ویژگی خلقتی زن از پسران مسئولیت های خارج از توان زن را نهی می کند و آنان را به دوش مردان می سپارد تا که مردان مصداق قوامون علی النساء باشند و در عین حال مردان نیز در پرتو مهر و عطوفت زنانشان به آرامش و تعالی برسند از طرفی امام علی (علیه السلام) حضور زنان در عرصه های مختلف اجتماعی را با دقت نظر در حفظ حریم و توجه به ویژگی های فطری وجودی شان جایز می دانند یعنی حفظ عفت و پاکدامنی و دوری از هر گونه تجمل گرایی و بی عفتی را مورد تأکید قرار می دهند چرا که در این صورت زن به دلیل تمایز ویژگی هایش با غیرهمجنس خود، موجب فساد و حامل بی بند و باری در جامعه را به همراه خواهد داشت. پس اگر هر کدام از مردان و زنان با توجه به ویژگی های فطری شان به قبول مسئولیت های فردی و اجتماعی حاضر آیند و عفت و پاکدامنی را در هر شرایطی حفظ نمایند بنیان اجتماع پایدار خواهد ماند و سلامت و امنیت و در نهایت سعادت یک جامعه را تضمین خواهد کرد.

منابع :

- (۱) قرآن کریم
- (۲) نهج البلاغه
- (۳) آیت الله جوادی آملی، عبدالله، زن در آیینه ی جلال و جمال، نشر اسراء، چاپ ۱۳، دی ماه ۱۳۸۵
- (۴) آراسته خو، محمد، نقد و نگرش بر فرهنگ اصطلاحات علمی، اجتماعی، تهران، ۱۳۷۰
- (۵) خمینی، روح الله ، تحریرالوسیله، کتاب النکاح، فصل فی النفقات، تنظیم و نشر آثار امام خمینی ، چاپ دوم، سال ۱۳۸۷، مسئله ۱
- (۶) بهزادپور، سیمیندخت، برنامه ریزی راهبردی مسائل زنان در نهج البلاغه، انتشارات روابط عمومی شورای فرهنگی اجتماعی زنان، تهران، چاپ اول، ۱۳۸۴
- (۷) سخاوت ، ساجده ، جایگاه ممتاز زن د ر هستی ، سالناه النهج ، شماره ۱۰ - ۹ ، مرداد ۱۳۹۵
- (۸) شهیدی، جعفر، نهج البلاغه، جلد ششم، چاپ ۱۵ ، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، تهران ، آبان ۱۳۵۹
- (۹) جمعی از نویسندگان، زن و خانواده در افق وحی، دفتر تبلیغات استان خراسان رضوی، موسسه ی بوستان کتاب ، ۱۳۹۱ ش، چاپ اول .
- (۱۰) جوکار، محبوبه، حقوق و وظایف متقابل زن و شوهر اخلاقی، فقهی، حقوقی ، بی جا ، بهار ۱۳۹۰ ، چاپ هشتم .
- (۱۱) حبیبی، نجف قلی، مجموعه مقالات همایش جایگاه و نقش زن در اندیشه و حکومت علی (علیه السلام)، بی جا ، معاونت پژوهشی دانشگاه، تهران، ۱۳۸۰
- (۱۲) حسین نژادیان، غلامعلی، انسان شناسی در آیات و روایات، چاپ نشر بین الملل، ۱۳۹۴

۱۳) خوانساری، محمد، فرهنگ اصطلاحات منطقی، جلد چهارم، انتشارات دانشگاه تهران، تهران، بهار ۱۳۷۳.

۱۴) خزعلی، بهزادپور؛ آیت الهی، کبری؛ سیمیندخت، زهرا، زن، عقل، مشورت، انتشارات شورای فرهنگی، اجتماعی زنان، تهران، ۱۳۸۰

۱۵) زیبایی نژاد، سبحانی، محمدرضا، محمدتقی، درآمدی بر نظام شخصیت زن در اسلام، انتشارات دارالنور، چاپ دوم، بهار ۱۳۸۱

۱۶) شارع پور، محمود، جامعه شناسی شهری تهران، سمت، چاپ سوم، ۱۳۸۹
۱۷) طاهری نیا، احمد، حضور زن در عرصه های اجتماعی، اقتصادی از نگاه آیات و روایات، موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (رحمه الله علیه)، ۱۳۸۹

۱۸) عمید، حسن، فرهنگ فارسی عمید، انتشارات عترت، چاپ اول، ۱۳۸۹
۱۹) فتاحی زاده، فتیحه، زن در تاریخ و اندیشه ی اسلامی، قم، موسسه ی بوستان کتاب، ۱۳۸۶
۲۰) فهیم کرمانی، مرتضی، چهره ی زن در آئینه ی اسلام و قرآن، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، چاپ ششم، ۱۳۷۴

۲۱) کریمی مقدم، صدیقه، مقاله تکریم زن از دیدگاه حضرت علی در نهج البلاغه، بی جا، اردیبهشت ۱۳۹۵

۲۲) مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، جلد چهل، دارالاحیاء التراث العربی، بیروت، چاپ سوم، سال ۱۴۰۳
۲۳) مسجدجامعی، علیرضا، اسلام آیین برگزیده، انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، تهران ۱۳۸۳
۲۴) معین الاسلام، طیبی، مریم، ناهید، روان شناسی زن در نهج البلاغه، انتشارات بهشت بینش، قم، تابستان ۱۳۸۱

۲۵) معین، محمد، فرهنگ فارسی معین، انتشارات گلی، چاپ اول، ۱۳۸۵

۲۶) مطهری، مرتضی، نظام حقوقی زن در اسلام، چاپ چهاردهم، انتشارات صدرا، پاییز ۱۳۸۹

۲۷) مهریزی، مهدی، تأملی در احادیث نقصان عقل زن، فصلنامه‌ی تخصصی حدیث، بی‌جا، سال دوم

۱۳۷۶،

۲۸) نوری همدانی، حسین، جایگاه بانوان در اسلام، انتشارات مهدی موعود (عج)، چاپ اول، پاییز ۱۳۸۲

سایت‌های اینترنتی :

29) <http://www.noormagz.ir>

30) <http://www.Ensani.ir>

31) <http://www.Wikipedia.com>